

mutsuzluk duygusu azaltmak için kendilerini deşarj edecek davranış ve hareketlere yönelmektedirler. Küfür etme, şiddete veya saldırgan davranışlara başvurma gibi durumlar söz konusu deşarj araçlarının içerisinde yer almaktadır (Kuru & Var, 2009). İnsanların saldırgan davranışlar sergileme düzeyleri hem tüm dünyada hem de ülkemizde sürekli olarak artmaktadır (Yavuzer, 2011). Saldırgan davranışlar farklı boyut ve düzeylerde de olsa toplumun her kesiminde gözlenmektedir (Dervent ve ark., 2010). Toplum içerisinde saldırgan davranışların sık sergilendiği gruplardan birisini de gençler oluşturmaktadır (Karataş ve Gökçakan, 2009). Hatta günümüzde gençlerde gözlenen saldırganlık davranışlarının kaygı verici boyutlara ulaştığı belirtilmektedir (Pekince, 2012). Bunun yanında gençlerin sıklıkla saldırgan davranışlara yönelmelerinin suç oranlarındaki artışı da beraberinde getirdiği ifade edilmektedir (Seçer, 2012). Karataş & Gökçakan'a (2009) göre, ülkemizde son yıllarda gençler arasında artış gösteren saldırgan davranışlar okul ortamında da yayılmıştır.

Gençlerde saldırgan davranışlara yönelmenin temelinde birçok farklı unsur yatmakla birlikte, gençlerin saldırganlık düzeylerinin çeşitli demografik ve çevresel unsurlara bağlı olarak farklılaştığı bilinmektedir. Literatürde yer alan araştırmalarda genel olarak gençlerde saldırgan davranışlar sergileme düzeyini etkileyen unsurların başında ebeveyn yaklaşımları (otoriter aile yapısı vb.), anne-baba kavgası gibi aile içi çatışmalara maruz kalma, ebeveyn eğitim düzeyinin düşük olması, internet kullanımına bağlı sorunlar, ailenin içinde bulunduğu ekonomik koşulların kötü olması gibi sosyo-demografik unsurlar gelmektedir (Sezer ve ark., 2013; Avcı & Yıldırım, 2015; İşçibaşı, 2001; Gençoğlu ve ark., 2014; Fuat & Him, 2013; Şenyüzlü, 2013). Sosyolojik açıdan ele alındığı zaman gençlerde saldırgan davranışların altında yatan nedenlerin başında ev, okul ve arkadaş çevresinde anlaşılama, baskılanma ve kendini ifade edememeye bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik sorunların yer aldığı belirtilmektedir (Karataş & Gökçakan, 2009). Gençlerde saldırgan davranışların artmasına neden olan diğer bir unsurun medya araçları olduğu belirtilmektedir. Yapılan araştırmalarda şiddet içerikli film veya videolar izleyen gençlerin beyin fonksiyonlarının çalışma biçiminin değiştiği, saldırgan davranışlara yönelme potansiyelinin de arttığı belirlenmiştir (Dolu ve ark., 2010). Bunun yanında saldırgan davranışlar sergileme düzeyleri cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir (Avcı & Yıldırım, 2015; Özgür ve ark., 2011; Atay, 2013; Bayram, 2012; Öztürk, 2008).

Günlük yaşam içerisinde saldırgan davranışların sıklıkla meydana gelmesi insanların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanında saldırgan davranış biçimlerinin sıklıkla sergilenmesi nedeniyle insanların arasındaki barış, dostluk ve kardeşçe yaşama duyguları da zedelenmektedir (Çolakoğlu & Solak, 2014). Bu noktada gelecek nesillerin saldırgan davranışlar sergileme düzeylerini en aza indirebilmek için günümüz gençliğinde saldırgan davranışları en aza indirmenin yollarının araştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Şenyüzlü, 2013). Literatürde yer alan araştırmalarda spora katılımın insanların psikolojik yapıları üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir (Peluso & De Andrade, 2005; Salar ve ark., 2012; Keskin, 2014; Penedo & Dahn, 2005; Hassmén ve ark., 2000). Bu noktada gençlerde psikolojik sağlamlığın geliştirilmesinde ve saldırgan davranışların en aza indirilmesinde sporun faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada, ilgili literatür ışığında genç bireylerde saldırgan davranışların önlenmesinde veya en aza indirilmesinde sporun etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Saldırganlık Kavramı

Kavramsal açıdan ele alındığı zaman saldırganlık kavramı literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Saldırganlık ile ilgili yapılan tanımlardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

Saldırganlık, bir kimseye kötülük yapmak amacı ile gerçekleştirilen silahlı veya silahsız eylemlerde bulunma girişimidir. Bu şekilde gerçekleştirilen saldırgan davranışlarda genellikle bireyin kendi düşünce ve davranışlarını karşısındaki kişiye zorla uygulamaya amacı bulunmaktadır (Kaya, 2010).

Saldırganlık, fiziksel veya zihinsel anlamda başka kişilere zarar vermek için gerçekleştirilen öfke, kızgınlık ve nefret dolu yıkıcı davranışlardır (Abay & Tuğlu, 2000).

Saldırganlık, kişinin başkasına veya kendisine zarar veren bir davranış türü olup, tasvip edilmeyen bir sosyal beceri türüdür (Kırımoğlu ve ark., 2008).

Saldırganlık, fizikseli sözlü veya dolaylı yollar ile başka bir kişiye zarar vermeyi amaçlayan hareketlerdir (Kesen ve ark., 2007).

Saldırganlık, canlıların birbirlerine zarar vermesi olarak tanımlanmaktadır. Burada belirtilen zarar verme eylemi sadece bedensel değil, aynı zamanda fiziksel de olabilmektedir. Buna göre saldırgan davranışlar bir eşya fırlatarak karşısındakini yaralama, kendi vücuduna çeşitli yollarla zarar verme, karşısındaki kişiye küfür etme veya karşısındaki kişiyi toplum önünde küçük düşürme gibi davranışları içerebilmektedir (Çolakoğlu & Solak, 2014).

Literatürde saldırganlık ile ilgili yer alan tanımlar değerlendirildiği zaman, saldırganlığın diğer kişi ve canlılara zarar verme amacı ile gerçekleştirilen eylemler (fiziksel veya psikolojik) olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun yanında saldırgan davranışların oldukça geniş bir yelpaze içerisinde değerlendirilen bir olgu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla saldırgan davranışların özünde uyumsuz birer davranış türü olduğu söylenebilir (Erşan ve ark., 2009).

Saldırgan davranışların sergilenmesinde insanların bazı amaçları bulunmaktadır. Bu durum, insanların sergiledikleri saldırgan davranışların amaçlarına göre bazı sınıflara ayrılmasına neden olmuştur. Toplum içerisinde en sık karşılaşılan saldırganlık türlerinin başında ‘‘düşmanca saldırganlık’’ davranışının geldiği söylenebilir. Sayar & Bağlan’a (2010) göre düşmanca saldırganlık, karşıdaki kişiye acı çektirmek amacıyla gerçekleştirilen davranışlardır. Ancak saldırgan davranışlar her zaman düşmanca ve karşısındaki kişiye acı çektirme amacıyla yapılmamaktadır. Söz gelimi, bir sporcunun gol atacak olan futbolcuya veya sayı üretecek basketbol oyuncusuna yaptığı faul de saldırgan bir davranıştır. Ancak burada saldırganlık davranışı düşmanlık için değil, rakibin üreteceği sayıyı engellemek için yapılmaktadır. Bu şekilde gerçekleştirilen saldırgan davranışlar literatürde ‘‘amaç yönelimli saldırganlık’’ şeklinde tanımlanmıştır (Derwent, 2007). Amaç yönelimli saldırganlık bireysel spor dalları ile kıyaslandığında genellikle rakibe fiziksel temasın bulunduğu takım sporlarında daha sık karşılaşılan bir saldırganlık türüdür (Tutkun ve ark., 2010).

Saldırganlık türlerine ilişkin yapılan diğer tanımlar yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık, öç alıcı saldırganlık ve tepkisel saldırganlık şeklinde sıralanmaktadır. Yıkıcı saldırganlık davranışı genellikle insanların kendi işlerine zarar verdiğine inandıkları kişilere karşı geliştirdikleri saldırgan davranışlardan oluşmaktadır. Yıkıcı saldırgan davranışların temelinde kişinin beklentilerinin gerçekleşmemesi, buna paralel olarak hayal kırıklığı yaşaması ve ümitsizliğe kapılması yatmaktadır. Edilgen saldırganlıkta kişinin amacı karşısındaki kişiye saldırgan davranışlar uygulamak, ancak bunu gerçekleştirirken karşısındaki kişinin öfkelerini ve kızgınlığını kazanmamaktır. Tepkisel saldırganlık davranışı ise kişinin öfkelenildiği bir

durumda ortaya koyduğu geçici saldırganlık durumudur. Tepkisel saldırganlıkta kişinin öfke düzeyine bağlı olarak kendisine karşı da saldırgan davranışlar sergilemesi söz konusudur. Öğrenci saldırganlık davranışı, çeşitli nedenlerle saygınlığını yitirmiş veya sakat düşmüş bireylerin kaybettikleri saygınlıklarını geri kazanmak için yöneldikleri saldırgan davranışları içermektedir. Öğrenci saldırganlık davranışını sergileyen bireyler genellikle ikinci insanlardır (Bostan & Kılıçgil, 2008). İnsanların bazen saldırgan davranışlar sergilemelerinin temelinde küçük düşürülmüş veya kasıtlı olarak tahrik edilmiş olmaları yatmaktadır. Böyle bir durum içerisinde bulunan bireyin sergilediği saldırganlık biçimi “düşmanca (hostil)” saldırganlık şeklinde tanımlanmaktadır (Abay & Tuğlu, 2000)

Gençlerde Saldırganlığın Boyutları

Son yıllarda çeşitli sorunlarla karşılaşan gençlerin çözüm yolu olarak saldırgan davranışlara yönelmeleri, hayatın birçok alanında gençlerde gözlenen saldırgan davranışların artmasına neden olmuştur (Karabulut, 2013). Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, kadın öğrencilerin en az bir defa fiziksel kavgaya karışma oranının %14, erkeklerin en az bir defa fiziksel kavgaya karışma oranının %26 olduğu belirlenmiştir. Herhangi bir cinsiyet ayrımı yapılmadan ele alındığı zaman öğrencilerin %11,4’ünün en az bir defa grup kavgasına karıştıkları, %4,3’ünün en az bir defa kesici alet taşıdığı, %4,4’ünün ise hayatında en az bir defa yaralama ile sonuçlanan bir olaya karıştıkları belirlenmiştir (Baş & Kabasakal, 2010). Dilekmen ve ark. (2011) tarafından yapılan araştırmada da ortaokul öğrencilerinde saldırgan davranışlar sergileme eğiliminin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aygen & Açık (2014) tarafından gençler üzerinde yapılan araştırmada erkeklerin %14,6’sının fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Aynı araştırmada, kadınların %29,2’sinin fiziksel şiddet, %43,4’ünün duygusal-sözel şiddet, %1,5’inin cinsel şiddet, erkek öğrencilerin ise %34,2’sinin fiziksel şiddet, %38,4’ünün duygusal-sözel şiddet ve %1,7’sinin ise cinsel şiddet uyguladıkları belirlenmiştir.

İstanbul ilindeki devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerin suç ve şiddet eğilimlerinin incelendiği bir araştırmada, öğrencilerin saldırganlık ve şiddet içeren eylemlerinin öğrenim gördükleri lise türüne göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada düz lisede öğrenim gören öğrencilerin %5,5’inin hayatında en az bir defa kendisine ait olmayan bir nesneyi hasar vermek için tahrip ettikleri, bu oranın meslek lisesi öğrencilerinde %8, Anadolu lisesi öğrencilerinde ise %6,5 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin fiziksel şiddete maruz kalma oranları değerlendirilmiş, elde edilen bulgulara göre düz lise öğrencilerinin %12,8’inin, meslek lisesi öğrencilerinin %14,9’unun ve Anadolu lisesi öğrencilerinin %12’sinin en az bir defa şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin başkalarına şiddet uygulama düzeylerinin ise oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre, düz lise öğrencilerinin %24,5’inin, meslek lisesi öğrencilerinin %26,9’unun ve Anadolu lisesi öğrencilerinin %23,1’inin hayatında en az bir defa başka bir kişiye şiddet içeren davranış uyguladığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, gençler arasında saldırgan davranışlar sergileme düzeyinin yüksek boyutlara ulaştığı söylenebilir.

Saldırgan Davranışların Önlenmesinde Sporun Yararları

Spor etkinliklerine katılım ile bireylerin faaliyet yapabilme özellikleri, gelişmektedir. Spor etkinliklerine katılan bireylerin genellikle rekabetçi kişilik yapıları, çalışma disiplinleri, cesaretleri ve mücadele azimleri gelişmektedir. Yine spor etkinlikleri ile insanlar kazanma ve kaybetmeyi kabullenmeyi, yardımlaşmayı, paylaşmayı, birlikte çalışmayı, sosyal sorumluluk

sahibi olmayı ve karşıt düşüncelere de saygılı olmayı öğrenirler (Şahan, 2008). Bu kapsamda spora katılımın saldırgan davranışlara neden olan unsurları da en aza indirmeye yardımcı olacağı söylenebilir.

Literatürde yer alan çalışmalarda spor yapan bireylerin saldırganlık düzeylerinin spor yapmayan bireylere kıyasla daha düşük olmasının temelinde, spor yapan bireylerin sahip oldukları şiddet ve saldırganlık duygularını spor alanlarına aktarmalarının yattığı belirtilmektedir (Ersoy ve ark., 2012). Bunun yanında saldırgan davranışların meydana gelmesinde gençlerin içerisinde buldukları ortamın ve arkadaş çevresinin etkili olduğu bilinmekte olup, gençlerin saldırgan davranışlardan uzak durmaları için içerisinde buldukları olumsuz koşullardan ve ortamlardan uzak durmaları gerektiği belirtilmektedir (Karataş & Öztürk, 2009). Bu noktada da spor etkinliklerinin gençlerin içerisinde buldukları olumsuz ortamlar ve arkadaş çevrelerinden uzak durmalarına katkı sağlayacak, buna paralel olarak saldırgan davranışların önlenmesine katkı sağlayacak bir ortam olduğu söylenebilir.

Gençlerde spor etkinliklerine farklı biçimlerde katılımın da gerek psikolojik yapı üzerine gerekse de saldırgan davranışların azaltılmasına olumlu katkılar sağladığı söylenebilir. Söz gelimi, sportif aktiviteleri içerisinde barındıran serbest zaman etkinlikleri ve rekreasyon faaliyetleri de gençlerin saldırgan davranışlar sergilemelerini önlemede etkili olabilir. Newman ve ark. (2000) tarafından yapılan araştırmada, genç bireylerin ders dışı zamanlarında serbest zaman etkinliklerine katılımlarının suça karışma ve diğer zararlı alışkanlıklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda, serbest zaman etkinliklerine katılan gençlerle kıyaslandığı zaman herhangi bir ders dışı serbest zaman etkinliklerine katılmayan gençlerin suça karışma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Alp ve ark. (2014) tarafından yapılan araştırmada, düzenli olarak spor yapan ve yapmayan çocuklarda sosyo-demografik özelliklerin saldırgan davranışlar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda spor yapan bireylerin saldırganlık puanlarının spor yapmayan bireylerden anlamlı düzeyde olmasa da daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bayram (2012) tarafından yapılan araştırmada 14-18 yaş grubunda bulunan spor yapan bireyler ile aynı yaş grubunda bulunan sedanter bireylerin saldırganlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın sonunda spor yapan ve yapmayan kadınların benzer saldırganlık puanlarına sahip oldukları, buna karşılık erkek bireylerde saldırganlık düzeyinin spor yapanların lehine daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinde bazı demografik değişkenlere göre saldırganlık düzeylerinin ele alındığı araştırmada, spor etkinliklerine katılmayan öğrenciler ile kıyaslandığı zaman düzenli olarak spor yapan öğrencilerin yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık ve genel saldırganlık düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında spora katılımın gençlerde saldırgan davranış sergileme düzeyini azalttığı belirtilmiştir. Spora katılımın saldırgan davranışları önlemesinin temelinde spor yolu ile gençlerin enerjilerini boşaltmalarının, sportif kuralların kazanma ve kaybetme duygularını aşılmasının ve spor ahlakının yattığı ifade edilmiştir (Şenyüzlü, 2013).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, genç bireylerde spora katılımın saldırgan davranışları önleyici bir rolü olduğu söylenebilir. Ancak saldırgan davranışların önlenmesinde sporun etkinliğine ilişkin özgün çalışmaların yapılmasına gereksinim duyulmaktadır. Çünkü bazı spor dalları (özellikle

fiziksel temas gerektiren takım sporları) ile profesyonel olarak ilgilenen sporcuların spor dalının karakteristik özelliklerine bağlı olarak saldırgan davranışlar sergileme düzeyinin artması da söz konusu olabilmektedir. Bu noktada hangi spor türünün veya fiziksel etkinliklerin saldırganlığı en aza indirmede etkili bir yol olduğuna ilişkin araştırmalar yapılması oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Abay, E., & Tuğlu, C. (2000). Şiddet ve agresyonun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 3, 21-26.
- Alp, M., Eraslan, M., Atay, E., & Özmutlu, İ. (2014). Düzenli spor yapan ve yapmayan çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 32-36.
- Atay, E. (2013). Impact of sports and social activities participation on aggression level. *International Journal of Academic Research*, 5(5B), 169-173.
- Avcı, Ö. H., & Yıldırım, İ. (2015). Prevalence of violence tendency in adolescents. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(1), 106-124.
- Aygen, M., & Açık, Y. (2014). Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 3, 8-17.
- Baş, A. U., & Kabasakal, Z. T. (2010). İlköğretim Okullarında Saldırganlık ve Şiddet Davranışlarının Yaygınlığı. *İlköğretim Online*, 9(1), 93-105.
- Bayram, Y. (2012). *Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Bostan, G., & Kılıçgil, E. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencisi olan ve olmayan Ankara Üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları. *SPORMETRE Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 133-140.
- Çolakoğlu, F. F., & Solak, N. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet ve okul türüne göre saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi (Çorum ili örneği). *International Journal of Social Science*, 26, 57-66.
- Dervent, F. (2007). *Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dervent, F., Arslanoğlu, E., & Şenel, Ö. (2010). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi (İstanbul ili örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 521-533.
- Dilekmen, M., Ada, Ş., & Alver, B. (2011). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin saldırganlık özellikleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 927-944.
- Ersoy, A., Tazegül, Ü., & Sancaklı, H. (2012). Güreşçilerin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyo-Demografik Açısından İncelenmesi (Ankara Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 385-397.
- Dolu, O., Büker, H., & Uludağ, Ş. (2010). Şiddet içerikli video oyunlarının çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri: Saldırganlık, şiddet ve suça dair bir değerlendirme. *Adli Bilimler Dergisi*, 9(4), 54-75.
- Erşan, E. E., Doğan, O., & Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 31, 231-238.
- Fuat, N., & Him, T. (2013). *Üniversite öğrencilerinin internet kullanım durumları ve saldırganlık düzeyleri arasındaki korelasyon: GAÜ psikoloji ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinde internet kaynaklı tutum değişiklikleri*. II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design 02-04 May 2013 Famagusta – North Cyprus.

- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., & Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Hassmén, P., Koivula, N., & Uutela, A. (2000). Physical exercise and psychological well-being: a population study in Finland. *Preventive Medicine*, 30(1), 17-25.
- Hasta, D., & Güler, M. E. (2013). Saldırganlık: Kişilerarası ilişki tarzları ve empati açısından bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 64-104.
- İşçibaşı, Y. (2001). Televizyondaki şiddetin çocuklar üzerindeki saldırganlık etkisi (Amerikan örneği). *Kurgu Dergisi*, 18, 79-90.
- Karabulut, E. O. (2013). 16 Yaş Altı Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11(2), 139-147.
- Karataş, H., & Öztürk, C. (2009). Sosyal bilişsel teori ile zorbalığa yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(2), 61-74
- Karataş, Z., & Gökçanan, Z. (2009). Psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grup uygulamalarının ergenlerde saldırganlığı azaltmadaki etkisinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(4), 357-366.
- Kaya, E. Ö. (2010). 18-25 Yaş arası işitme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Kesen, N. F., Deniz, M. E., & Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme yurtları üzerinde bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 353-364.
- Keskin, Ö. (2014). Çocuklarda beden eğitimi ve spora katılımın sosyal gelişim üzerine etkileri. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-6.
- Kırımoğlu, H., Parlak, N., Dereceli, Ç., & Kepoğlu, A. (2008). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin spora katılım düzeylerine göre incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 147-154.
- Kuru, E., & Var, L. (2009). Futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlık davranışları hakkındaki betimsel bir çalışma (Kırşehir ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 141-153.
- Newman, S. A., Fox, J.A., Flynn, E. A., & Christeson, W. (2000). *American's after-school choice: The prime time for juvenile. Fight crime: Invest in Kids*, Washington, DC.
- Özgür, G., Yörükoğlu, & G., Arabacı, L. B. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Öztürk, N. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Pekince, H. (2012). *Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile sosyal aktivitelere katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya..
- Peluso, M. A. M., & De Andrade, L. H. S. G. (2005). Physical activity and mental health: the association between exercise and mood. *Clinics*, 60(1), 61-70.
- Penedo, F. J. & Dahn, J. R. (2005). Exercise and well-being: A review of mental and physical health benefits associated with physical activity. *Current Opinion in Psychiatry*, 18(2), 189-193.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 Yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 123-135.
- Sayar, K., & Bağlan, F. (2010). *Koruyucu psikoloji: Çocuk eğitiminde duygusal rehberlik*. İstanbul: Timaş Yayınları.

- Seçer, İ. (2012). *Lise öğrencilerinin genel saldırganlık düzeyleri bağlamında şiddet içeren davranışları sergileme sıklıklarının incelenmesi*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 27-28 Nisan, Ankara.
- Sezer, A., Kolaç, N., & Erol, S. (2013). Bir ilköğretim okulu 4, 5, ve 6. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin anne baba tutumları ve bazı değişkenler ile ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 184-190.
- Şahan, H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *KMU İİBF Dergisi*, 10(15), 260-278.
- Şenyüzlü, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kütahya.
- Tutkun, E., Güner, B. Ç., Ağaoğlu, S. A., & Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29.
- Ünlü, A., Evcin, U., Yılmaz, H. B., & Dalkılıç, A. (2013). İstanbul devlet liselerinde suç ve şiddet yaygınlığı: Okul türlerinin karşılaştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14, 152-160.
- Yavuzer, Y. (2011). Okullarda saldırganlık/şiddet: Okul ve öğretmenle ilgili risk faktörleri ve önleme stratejileri. *Milli Eğitim*, 192, 43-61.

EXTENDED ABSTRACT

People are in communication with other people around them all the time as they are social beings. It is known that aggressive behavior is sometimes exhibited also in interpersonal relations. Furthermore, people are aware the problems arising due to aggression both from the individual and social aspect. This situation prompts researchers conducting research on minimizing aggressive behavior to do new studies regarding this issue (Hasta & Guler, 2013).

According to Avcı & Yıldırım (2015), violence incidents increasing everyday in Turkey have begun to create apprehension. Unfortunately, violence has spread to every living space in our day. Many people are exposed to violence in the street, traffic, workplace and even their own homes; an insecure communication environment with people who cannot decide how to treat each other in crisis situations is becoming dominant. Increase in the number of people who are exposed to significant violence or even killed because of a simple disagreement is frightening. News containing violence differed in the recent years and violence on TV has become more striking. Violence from educators was the point in question in our country once; whereas violence against educators and teachers was the point in question in another period; and violence against doctors and women was being talked about in another period. It is clear that violence does not diminish but only changes shape; in other words perpetrators and victims of violence change but violence scenes continue their existence. This implies that efforts for reducing violence are not sufficient. It is understood that there is a need to conduct more research devoted to reducing violence.

According to Bayram (2012), violence and aggression just like other undesirable behavior in schools, where young people are educated, affect education efforts at school negatively and rank among the top undesirable behaviors. Due to the fact that schools are obligated to provide an environment free from undesirable behavior for their students, these kinds of behavior occurring at schools gain a particular importance. In order to prevent violence due to aggressive behavior at schools and to keep children and youth –the assurance of our future –

away from aggression and its negativities; it is necessary to do research on aggression and to determine the contributing factors.

When definitions of aggression in literature are reviewed, it can be seen that aggression is defined as actions (physical or psychological) intended to harm other people and living things. Moreover, it is seen that aggressive behavior is a phenomenon that is evaluated within a very wide range. Therefore it can be stated that aggressive behavior is substantially a maladaptive behavior (Erşan et. al. 2009). It is indicated that another factor leading to an increase in aggressive behavior among youth is the media tools. It has been found that young people watching violent movies or videos have an altered way of brain functioning and their potential to tend towards aggressive behavior is increased (Dolu et. al., 2010).

Besides the fact that there are many different factors that lie behind young people's tendency towards aggressive behavior, it is known that the level of aggression among youth differs depending on various demographic and environmental factors. According to research in the literature, in general socio-demographic factors, such as parent approach (authoritarian parents etc.), being subject to marital conflicts such as parents fighting, undereducated parents, problems due to Internet use, poor economical conditions of the family, ranks the first among factors that affect the level of aggressive behavior in youth (Sezer et.al., 2013; Avcı & Yıldırım, 2015; İşçibas, 2001; Gencoglu et al., 2014; Fuat & Him, 2013; Senyüzlü, 2013)

Individuals' capability to do activities is increased by participation in sports activities. Generally people participating in sports activities, improve their competitive personality, work discipline, courage and tenacity to fight. Also sports activities teach people to accept winning and losing, cooperation, sharing, working together, having social responsibility and respecting opposing views (Şahan 2008). Within this scope, it can be stated that participation in sports helps minimize also the factors that lead to aggressive behavior.

Research in literature indicates; the fact that people doing sports transfer their violence and aggression to sports fields is the reason why individuals doing sports have a lower level of aggression compared to individuals not involved in any sports activity (Ersoy et. al., 2012).

Consequently, it can be stated that participation of young individuals in sports has a preventative role for aggressive behavior. However, it is necessary to do specific studies regarding the effectiveness of sports in preventing aggressive behavior. Because athletes professionally involved in some sports branches (especially team sports requiring physical contact) may also exhibit an increase in the level of aggressive behavior due to the characteristic features of the sports branch. At this point, it is of utmost importance to conduct research on which sports branch or physical activity is an effective way of minimizing aggression.